

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 5.

Måndagen den 31 januari

kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommit sjukbetyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr Johannes Jonsson i Fröstorps är genom sjukdom (Eczema) för närvarande hindrad att lemna sitt rum, intygas, Stockholm den 31 januari 1887.

Oskar Th. Sandahl,
Med. Dr & Prof.

§ 3.

Föredrogos, hvar efter annan, de på kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades:

Herr *P. Waldenströms* motioner, n:is 94 och 95, till lagutskottet;

Herr *J. Sällströms* motioner, n:o 96 till statsutskottet och n:o 97 till tillfälligt utskott;

Herr *A. Magnussons* motion, n:o 98, till bevillningsutskottet;

Herr *P. Erssons* i Vestlandaholm motion, n:o 99, till statsutskottet,

Herr *J. Smedbergs* motion, n:o 100, till lagutskottet;

Herr *A. E. Peterssons* i Hamra motion, n:o 101, till bevillningsutskottet;

Herr *G. Janssons* i Krakerud motion, n:o 102, till lagutskottet;

Herr *J. Anderssons* i Knarreвик motion, n:r 103, till lagutskottet.

Efter föredragning vidare af herrar *F. Örwalls*, *J. Rundbäcks* och *I. Wallbergs* motion, n:o 104, om ändringar i gällande tulltaxa, begärdes ordet af

*Remiss af
motion.*

Remiss af
motion.
(Forts.)

Herr R. Gustafsson, som yttrade: Herr Talman, mina herrar! Då nu denna för landet så ofantligt viktiga fråga åter blifvit väckt och då den nu går till utskottet, har jag velat begära ordet för att yttra några få ord.

Vi minnas alla, hurusom förliden riksdag, då den bekanta tullmotionen kom tillbaka från utskottet, litet hvar klagade öfver, att utredningen som den fått i utskottet var så ringa, och följden blef ett par dagars diskussion i ämnet. Skulle äfven denna motion återkomma lika outredd, ja, då skulle vi åter nödgas offra ett par dagar på diskussion innan vi kunna skrida till votering. Men jag fruktar icke, att så skall blifva förhållandet med denna motion, ty för en god och omsorgsfull utredning borge mig de många skickliga och opartiska män, som nu blifvit insatta i bevillningsutskottet. Det finnes dock några små speciella önskningsar, som måhända dessa herrar kunna glömma bort, hvarför jag ber att få framställa åtminstone en af dem, hvilken för mig utgör hufvudsaken, jag kan säga, kärnpunkten i hela tullstriden. Det är nemligen frågan om hvem som skall betala tullskatten och till hvilket belopp den skall drabba. Som man vet, förneka protektionisterna, att det är konsumenten som skall betala tullskatten, och vi hörde senast i fredags i Första Kammaren, att det är den utländske producenten, som skall betala den. Nu har jag emellertid till min stora glädje fått en auktoritet att åberopa, nemligen en af vårt lands främste räknemästare, och han har på öret räknat ut hvad rågtullen skall belöpa sig till på hvarje konsument. Och det är en auktoritet, som här i kammaren har mycket stort inflytande och som protektionisterna sjelfve helt visst icke vilja jäfva. Det är vår ärade vice talman, herr Liss Olof Larsson. Vid ett möte han höll förliden sommar i Rättvik upplyste nemligen vår ärade vice talman den församlade menigheten om, att rågtullen skulle drabba per capita med ett belopp af 6 kronor 70 öre. Jag är honom hjertligt tacksam för denna upplysning, och jag tror det skulle lända oss till stort gagn, om man ville fortgå på den vägen. Som vi veta, lefver menniskan icke allenast af bröd, utan äfven af andra lifsförnödenheter; i synnerhet på landet behöfver man ju dessutom grynvälling och gröt, ja ibland till och med litet fläsk. Det vore önskligt, att bevillningsutskottet upplyste om hvad skatten å dessa lifsförnödenheter belöper sig till. Måhända, om bevillningsutskottet vände sig med bön derom till samma skickliga räknemästare, han skulle räkna ut äfven det.

Detta om detta.

Det kan ju vidare hända, att, i år liksom i fjor, till bevillningsutskottet inkallas några qvarnegare, och det vore då gagneligt om till dem framställdes några samvetsfrågor. Den första kunde lyda som så: om herrar qvarnegare verkligen hafva så stor ömhet om landets modernäring som de säga, hvarför importerade de förra året så stora quantiteter utländsk spanmål i stället för att vända sig till inhemska producenter? Och en annan fråga: när qvarnegarne i patriotiska upprop uppmana, att man skall uteslutande köpa mjöl från svenska qvarnar, hvarför hafva de icke sjelfve köpt sin säd endast från svenska producenter? Det skulle vidare vara intressant att få veta, huru den svenske

konsumenten skall ställa sig gent emot konsumtionen. Skall konsumenten köpa mjöl endast från svenska qvarnar och af svensk säd, måste han efter tullens åsättande inskränka sig till att äta hälften så mycket hvetebröd som hittills, ty af det hvete, som konsumeras, producerar landet allenast 55 procent. Af rågkonsumtionen produceras inom landet 76 procent, och en arbetare, som förut fått äta en kaka rågbröd till frukost, måste då inskränka sig till en $\frac{3}{4}$ kaka. Visserligen hafva i våra dagar långt större svältexperiment än så med framgång utförts; men ett allmännare, påtvunget försök i den vägen skulle, fruktar jag, visa sig mycket ohelsosamt — det skulle väcka ond blod i landet.

Jag ber att till sist få säga några ord om den "förändrade ställningen", hvarom på sista tiden både talats och skrifvits så mycket. Senast i fredags hördes en representant i Första Kammaren förklara, att det var landets nöd och förtviflan, som fått sitt uttryck i de nya valen till Första kammaren och i valen till ledamöter af bevillningsutskottet. Jag protesterar mot en dylik sammanblandning af ställningen inom *Riksdagen* och ställningen inom *landet* och framför allt emot, att man sammanblandar ställningen inom landet med ställningen inom *Första Kammaren*. Vi känna, hvilka de korporationer äro, som välja Första Kammaren. Hvad man än må säga om dem, icke äro de ett sant uttryck af den allmänna meningen inom landet; utan de äro snarare uttryck af en rikedom, som vill hafva mer och som icke är så nogräknad om medlen att nå sitt mål. Snarare skulle man då kunna bedöma ställningen efter åtskilliga företeelser hos några af Andra Kammarens valkretsar, äfvensom efter de nya val till kammaren som egt rum. Mig veterligen har under den tid, som förflutit sedan förliden riksdag, icke någon frihandelsman i denna kammare ersatts af någon skyddstullsvän. Tvärtom hafva vi sett, att en valkrets, som förut varit företredd af en utaf protektionismens främste banerförare, nu blifvit representerad af en frihandlare — en händelse, som ser ut som en tanke. Vidare har man erfarit, hurusom vid ett möte, som en skånsk representant anordnat med sina valmän, en af honom dervid framlagd protektionistisk resolution af mötet förkastades, och valmännen i stället uttalade sig i frihandelsvänlig rigtning. Men det oaktadt återfinnes denne riksdagsmans namn bland undertecknarne af denna motion om spanmålstullar. En annan riksdagsman har också undertecknat samma motion, trots hans valmän tillsändt honom en adress, hvori de uttalat sin önskan, att spanmålstullar icke måtte införas. Vidare hafva vi sett, hurusom en riksdagsman från Norrland, som i fjor uttalade sig för spanmålstullar, från sina valmän nyligen erhållit en adress, deri de begära, att han i denna fråga måtte bättre motsvara deras förtroende. Att döma af dylika företeelser synes ställningen vara temligen oklar, och jag vågar därför hoppas, att bevillningsutskottet skall vara nog patriotiskt att afstyrka alla framställningar om spanmålstullar, hvarigenom frågan kan blifva uppskjuten till nästa riksdag, då landet varit i tillfälle att tydligt och bestämdt uttala sin mening derom. Ty efter de nya valen kan man vara bättre förvissad om, att folket sagt sitt ord i saken. Skulle emellertid utskottets med-

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

lemmar vara för heta i blodet, och Riksdagen, sådan den nu är sammansatt, besluta tull å spannmål, då synes mig som vi skulle stå inför ett sådant tillfälle, då regeringen bör känna sig pliktig att säga: "Vi kunna icke på grund af denna Riksdags beslut omstörta landets hela ekonomiska system, utan vi måste först vädja till landet och höra dess mening." Alltför mycket riskera vi, om en sådan omstörtning sker på grund af beslut af en Riksdag, så sammansatt som den nu är. Det vore att framkalla hat emellan olika folkklasser, att väcka de värsta politiska lidelser till lif. Vi skulle derigenom vedervåga landets lugna utveckling, och allt detta onda skulle skada landet långt mer än spannmålstullar skulle gagna dem, som deraf kunna draga fördel.

Jag har redan nu velat uttala dessa tankar, som jag tror vara allmänt spridda och fast rotade i landet; och anhåller jag, herr talman, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till bevillningsutskottet.

Vidare anförde

Herr Joh. Ohlsson: De allmänna ordalag, i hvilka motionärerna motiverat sitt förslag, gifva mig anledning att yttra några ord, innan motionen öfverlemnas till bevillningsutskottet.

Motionärerna åberopa till en början den erfarenhet, som lärer vara vunen i länder, der man öfvergått från fri införsel af spannmål till skyddstullar derå, men de hafva naturligtvis icke varit i tillfälle att låta detta påstående åtföljas af några bevis. Jag vågar därför uttala den förhoppning, att, om bevillningsutskottet tillstyrker bifall till motionen, utskottet då skall framlägga sådana bevis, att de icke kunna vederläggas. Sker detta icke, måste man betrakta allt, som i den vägen säges, endast såsom ett löst tal.

Vidare saknar jag i motiveringen ens någon antydning om, att erfarenheten lärt oss, att under den tid, vi hade tull på oundgängliga lifsförnödenheter, det ekonomiska tillståndet var bättre i landet än nu. Jag hoppas för den skull, att bevillningsutskottet skall göra sig mödan att visa, huru dermed förhöll sig, och jag skall i det hänseendet tillåta mig gå utskottet till handa med några upplysningar, som jag varit i tillfälle inhemta.

Det var en tid, innan jag hade något annat intresse för dylika frågor än att i allmänhet tänka öfver dem för mig sjelf, och då började jag nästan tro på det tal, som jag hörde, nemligen att, om man endast ändrade vårt tullsystem, så skulle bättre tider för våra näringar inträda, *stadigt och väl lönadt arbete* beredas enhvar, som vill och kan arbeta. Sedan jag emellertid fick mig ålagdt det viktiga uppdraget att deltaga i Riksdagens beslut härom, ansåg jag det vara en bjudande pligt att se efter närmare, huruvida det verkligen kunde förhålla sig så, som man sagt, och jag började då bland annat noga studera de skrifter, hvilka blifvit utgifna från skyddsvänligt håll, för att derigenom söka vinna bevis för nyttan af att ändra system, och att tillståndet förr verkligen varit bättre än nu. Då jag under detta

studium likväl råkade på flera passus, der slutsatserna alldeles stredo emot förutsättningarna, och då jag erfor att hvad man påstod skulle varit förhållandet under den tid, under hvilken jag sjelf varit med, stred emot min egen erfarenhet, började jag misstänka, att hvad som sålunda utgafs såsom historisk sanning icke var med verkliga förhållandena öfverensstämmande. Det gafs då ej annan utväg än att söka upp sjelfva urkunderna och se efter hvad dessa hade att säga. Jag fann då, att påståendet om bättre ekonomiska förhållanden under skyddstiden var lika litet sanning, som när vissa politiska skrifvare sträfvat att, tvärt emot befintliga urkunder, inplanta den satsen, att Norge skulle vara ett slags af Sverige underkufvadt lydrike. Det är i synnerhet en mycket produktiv skyddsvänlig författare, som velat framhålla de gamla tiderna såsom särdeles gynsamma för näringarna och deras utveckling, men vid närmare skärskådande finner man lätt, att det endast är en och annan då och då framskymtande ljusglimt, som denne författare framhållit och ordnat till ett strålände solljus. I urkunderna deremot finner man nästan på hvarje blad ett dystert mörker eller bevis på förlägenhet i den allmänna rörelsen, beskrifningar om *allmän nöd, betryck* och *elände*. Så var det ännu vid slutet af förra och början af detta århundrade, då eländet kulminerade med 1800 års realisation och då hela det gamla politiska systemet år 1809 hvälfdes öfverända.

Nu kan man visserligen säga, att det icke är underligt, om det stod illa till med ekonomien i landet under en tid, medan de politiska förhållandena voro sådana som då. Det var bland annat krigen, som då uppslukade penningarna och hindrade landets ekonomiska utveckling, säger man, och därför får man icke tillskrifva skyddssystemet det då rådande ekonomiska eländet. Nåväl, må så vara, men sedermera inträffade ju fridsammare tider i landet i synnerhet i politiskt hänseende. Huru såg det likväl ut *fem* år efter denna vändning? Jag har här ett utskotts betänkande från 1815 års riksdag, ur hvilket jag anhåller att få uppläsa och till protokollet föra ett och annat. Ett särskildt utskott hade då fått samma uppdrag, som nu åligger bevillningsutskottet, och i dess utlåtande heter det, bland annat:

“Enligt erhållna protokollsutdrag är det särskilda utskottet ålagdt att till riksens höglofliga ständer inkomma med en öfersigt af orsakerna till den i alla orter af riket öfverklagade förlägenheten i allmänna rörelsen, tillika med förslag att densamma afhjelpa på ett med landtbrukets och näringarnes upprätthållande samt sedelmyntets bibehållna anseende svarande sätt, hvarjemte utskottet fått sig uppdraget att, efter noggrann undersökning, huruvida flera eller färre af nu tillåtna utländska varor må kunna i riket umbäras, afgifva förslag till en inskränkning af deras införsel och förbrukning, äfvensom i allmänhet till hämmande af den tilltagande skadliga yppigheten.”

“Ehuru“, säger utskottet vidare, “verkligheten af den förlägenhet i ekonomiskt afseende, som för det närvarande utgör ett bekymrande föremål för riksens ständers uppmärksamhet, lärer så mycket mindre kunna sättas i tvifvelsmål, som densamma ej allenast är vitsordad uti flera af de till riksstånden inkomna memorialer, utan äfven är i Kongl

Remiss af
motion.
(Forts.)

Maj:ts nådiga proposition af den 28 sistlidne mars framställd såsom ett viktigt ämne för riksens ständers öfverläggningar, torde likväl, hvad graden af denna förlägenhet angår, allmänna omdömet ej vara nog stadgadt; och det är af denna anledning utskottet tror sig, till närmare upplysning härom, böra förelägga riksens ständer de bevis, som utskottet varit i tillfälle att i denna del erhålla.

Af meddelta uppgifter från Skaraborgs och Östergötlands län har utskottet inhemtat, att, då de till förstnämnda läns landskansli inkomna skuldfordringsmål utgjort år 1811 ett antal af 595 och år 1812 917, de för år 1813 uppgått till 1,829, år 1814 till 2,373 och endast för de första 4 månaderna af innevarande år till 1,047; att vid Östergötlands landskansli förhållandet i anseende till dylika mål under de sist förlutna 2 åren varit af diskonternas ombudsmän anhängiggjorda: år 1812, 58; 1813, 120; 1814, 212; från private personer inkomna år 1812, 2,811; år 1813, 4,682; år 1814, 5,612; fastigheter på landet, utlyste till utmätningssauktioner år 1812, 11; år 1813, 39 och år 1814, 90.

Att under alla föregångna åren utsökningsmålen varit, ju längre tillbaka, ju mindre till antalet, och, med obetydlig skilnad på året, utgjort högst omkring 150 st. af de privata, samt diskontmål ganska sällsynta, och att ett helt år kunnat förbigå utan att någon fastighet kommit till utmätningssauktion; äfvensom härvid är anmärkt, att, då några sådana auktioner under de 3 sista åren blifvit inställda genom mellankommande betalningar eller borgenärernas förnöjande på annat sätt, andre åter, i synnerhet sistlidet år, ej kunnat verkställas af orsak, att inopare uteblifvit äfven vid tre till fyra gjorda särskilda försök på förnyade auktionsterminer; hvarjemte en till Vikbolands hushållsgille i Linköpings län den 10 förlidne april ingifven berättelse, hvaraf utskottet undfått del, lemnar om tillståndet i nämnda landsort den beskrifning, att efter år 1810 utmätningarne endast för privatas räkning derstädes ökat sig till den mängd, att då de, nyssnämnde år, ej voro flere till antalet än 84 st., desamma uppstigit år 1811 till 96, år 1812 till 184, år 1813 till 252, år 1814 till 371 och redan under 3 $\frac{1}{2}$ månad af detta år till 210 st.“

Jag skall nu icke trötta herrarne med uppläsande af mera häraf, ehuru det nog kunde vara nyttigt att än vidare erinra om, huru det stod till under dessa beprisade skyddstider och hvad man *då* ansåg vara betryckets orsak samt då det ju verkligen rådde ett elände öfver all beskrifning öfver *hela riket*, så att från nästan alla län hördes samma klagorop, som från dem, jag nu omnämnt.

Utskottet meddelar t. ex., att i Malmöhus län, der det aldrig inträffat, att man behöft hålla mera än två uppbördsstämmor, betydliga rester på uppbörden funnos, oaktadt man nu hållit fyra sådana stämmor, och detta därför, att allmogen icke hade en styfver att betala med. Vederbörande exekutiva myndigheter upplyste tillika, att det icke ens var värdt att försöka på exekutiv väg uttaga något mera, enär intet fans att få. — På ett ställe utbjöds ett halft hemman på arrende för 150 kronor, och arrendesumman nedsattes småningom ända till 1 krona men det oaktadt gjordes intet anbud derpå.

Sådant var tillståndet år 1815 under det stränga skydd, hvarmed man då fortfarande ville gynna de svenska näringarne och, såsom då sades, i främsta rummet det svenska jordbruket. Den öfverklagade förlägenheten i allmänna rörelsen och den svåra nöden menade utskottet skulle undanrödjas genom ytterligare tilldragande af skyddsbanden. Utskottet föreslog derföre bland annat införselsförbud å all slags spannmål, och produkter deraf, med undantag af ritorkad råg.

Man har vetat antyda, att 1794 års s. k. lyxförordning icke var allvarligt menad; vare härmed huru som helst, men säkert är, att 1815 års särskilda utskott föreslog på fullt allvar, att denna förordning skulle i all sin stränghet tillämpas med undantag för förbrukning i enskilda hus af kaffe, som redan då ansågs såsom i viss mån en nödvändighetsvara. Resultatet af 1815 års nödriksdag blef bland annat 1816 års tulltaxa, med ej mindre än 318 införselsförbud. För öfrigt öfverlemnades det åt Kongl. Maj:t att handla på sätt Kongl. Maj:t funne vara rätt och nyttigt. I den kongl. propositionen till rikstens ständer vid 1818 års riksdag heter det ock, att Kongl. Maj:t gjort allt för att skydda de svenska näringarne och det svenska jordbruket. Men huru tedde sig tillståndet då och den närmaste tiden derefter? 1823 års riksdag torde bäst bära vittne härom. Hurudan ställningen i landet då var och hvilka verkningar skyddssystemet dittills åstadkom, särskildt för jordbrukarne, framgår bäst af kongl. finanskomiténs betänkande likasom af bondeståndets helsingstal till medständern genom de sedvanliga deputationerna. Till ridderskapet och adeln yttrade anföraren A. Danielsson å ståndets vägnar, bland annat: "Bondeståndet, som sist åtskildes med så stora förhoppningar, ser sig nu med helt andra känslor åter samladt. Den allmänna nöden har stigit och hotar att stiga. Hvem beräknar målet, der vi skola stanna?"

Till presteståndet yttrade han: "Landets betryck är större än det här i korthet kan beskrivas. Vi äro ombud för jordbrukare, som allt mer utarmas, som dag från dag jagas från en undergräfd eganderätt så fort det hinner gå till vrakpris under utmätningsklubban".

"Hvilken är", sade han, "denna ödets makt, som likt en förtrollning hvilat öfver ett behjertadt folk — — är det oss värdigt att lefva i en allmän nöd, som stiger allt jemt. Hvad vållar oss då att vi — — — ej förmå att finna medlen till allmän förkofran, ej kunna sätta i verket den kraft, — — som det ädla svenska folket allra minst saknar, att afskudda sig lidanden af hvad slag som helst. — Visserligen vänta vi oss att konstiga finansläror komma å bane, och att man deri vill söka hjälpen för allmänt armod och näringslöshet; men bondeståndet är icke bildadt nog att låta förleda sig af sådana konstverk. Det måste hålla sig vid sunda förnuftet, som säger att när allmänna pålagor stigit till en viss grad, så hjälper intet annat finanssystem än pålagornas nedsättande". Så sade sunda förnuftet då och så säger det än i dag. Det är icke med nya eller ökade pålagor, som man höjer välståndet i ett land. Det fans nog äfven under skyddssystemets tid folk, som utom all fråga, befann sig i välstånd, men det var dock endast ett fåtal. När för den skull borgarståndets deputation vid sistnämnda riksdag yttrade sig om de *ovan*

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

Remiss af
motion.
(Forts.)

ligt *gynsamma* förhållanden och de goda förhoppningar, under hvilka riksens ständer då började sina arbeten, så erhöi deputationens anförare ett svar, som icke gerna kunde missförstås. Talmannen utlät sig nemligen bland annat så: "Återfören — — — bondeståndets försäkningar att lifligare önskan hos oss icke finnes, än den att handel och näringar må lifvas och uppmuntras utan band af åldriga vanor, och att ju större frihet hvarmed dessa — — blifva omfattade, ju närmare skrider nationen fram på upplysningens och redbarhetens väg."

Vid den tiden kunde yttre eller inre politiska förhållanden icke vara orsak till det då rådande eländet, som enligt vissa "konstiga finansiärer" skulle haft sin rätta orsak i mynt- och bankväsendet och som kulminerade i 1830 års bankrutt, då 3 reducerades till 2. Kort sagt, om man följer skyddssystemets historia, period efter period, år efter år, så finner man, att i samma mån som skyddsbanden tilldrogos, blef eländet större och större, och att deremot i samma mån man lossat på dessa band, ställningen i landet förbättrats. Den lärdomen får man af erfarenheten, likasom att det var flertalet, *landets allmoge*, som led mest. Skulle nu I allmogerepresentanter vilja föra oss åter till det gamla tillståndet? Skulle särskildt de bland dem, som fått till sin speciella uppgift att vara de verkliga betrycktas försvarare och att underlätta deras bekymmer, hafva glömt denna sin uppgift, eller hafva andans män glömt exemplet och grundsatserna af Honom, deras Herre och Mästare, hvilken gaf åt andra allt, men tog intet verldsligt för egen del, då får man ej undra på om den kyrka, hvilken de skola bevara och försvara, börjar vackla på sina grundvalar.

Jag skall nu likasom förra året gifva motionärerna ett erkännande. De förutsätta nemligen, att, om Riksdagen beslutar tullar på lifsförnödenheter af de slag som äro ifrågasatta, motsvarande nedsättning kunde ske i tullen på andra förnödenheter. Men hvilka äro väl de andra förnödenheter, som för en hvar äro lika oundgängliga som spanmål och mjöl, och hvad borgar oss dessutom för, att, om Riksdagen först antager denna ökade beskattning på de minst bemedlade, en motsvarande nedsättning verkligen göres i samma sorts skatt, som ju drabbar barnet i vaggan såväl som den orkeslöse åldringen? Jag vill åtminstone först se ett utlåtande och förslag härom från utskottet, innan jag tror, att det är allvarligt menadt eller ens möjligt.

Men i alla fall, om motionärerna sålunda medgifva, att grundlagen icke tillåter oss att pålägga folket högre skatter än som äro nödvändiga till statsbehovens fyllande, huru står detta tillsammans med deras begäran, att, om tull på spanmål beslutas, den genast skall tillämpas? För i år lär väl den fastställda statsregleringen icke kunna ändras, och någon brist deri lär väl icke heller vara att befara.

Jag hoppas derföre, ja jag är viss om att, hvad än Riksdagen med anledning af motionen beslutar, det aldrig skall blifva skrifvet i svenska historien, att *den makt*, som blifvit satt att "vrängvisa och orätt hindra och förbjuda", skulle hafva, af hänsyn till en tillfällig och knapp majoritets önsknigar, och *utöfver behovet*, af svenska folket

låt it uttaga en extra bevilning för år 1887 af 8, 10, ja, kanske 15 millioner kronor.

Mina herrar! Parlamentarismen är hos oss en ny planta, som, väl vårdad och vattnad, kan gifva goda och helsosamma frukter; men detta endast så länge den utvecklas på lagenlig grund. Gör den icke det, slår den sina rötter i annat än grundlagens tydliga ord och mening, då blifva dess frukter *giftiga* och verka samhällsupplösande. Parlamentarismen, sålunda blifven inkonstitutionel, leder till *allmänt missnöje*, som nu, likasom förr, kan sluta med en *realisation*.

Jag ber att hvad jag nu anfört måtte få åtfölja motionen till bevillningsutskottet.

Herr E. G. Boström: Det var med en viss tvekan jag begärde ordet, ty för mig är det alldeles klart, att en remissdebatt, sådan som denna, icke kan bidraga något till sakens utredande. Den kan möjligen uppretta sinnena, men knappast inverka på frågans utgång. Jag hoppas emellertid, att herr talmannen icke upptager illa, om jag med några ord försöker bemöta hvad som här yttrats, i synnerhet som den förste talaren vände sig direkt mot bevillningsutskottet.

Han uttalade den önskan, att utskottet måtte utreda, hvilken i sista hand får betala tullskatten och med hvilket belopp denna torde komma att utgå. Det är ju gifvet, att utskottet kommer att i sitt utlåtande söka utreda frågan, men jag beklagar, att jag icke tror, att den utredning, deri kommer att lemnas, skall tillfredsställa den ärade talaren. Jag vill dock trösta mig med, att så mycket är taladt och skrifvet i denna fråga, att den, som vill bilda sig ett omdöme i densamma, icke bör stanna i tvekan af brist på material. Samme talare hemstälde vidare till utskottet, om det icke skulle vilja uppskjuta detta ärendes behandling till ett annat år. Jag ber då få fästa hans uppmärksamhet på bestämmelsen i 45 § riksdagsordningen, att utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden som på dem ankommer. Han får därför förlåta, om utskottet icke kan uppskjuta frågans behandling, och jag ber honom derjemte icke taga illa upp, om jag icke kan undertrycka den anmärkning, att den tvärsäkerhet, med hvilken han framställer sina påståenden, synes stå i nästan omvänt förhållande till den sakkunskap, som hans yttranden ådagalägga.

Det har talats om ställningen i landet. Det yttrades redan at Konungen i hans trontal vid riksdagens början, att den vore bekymmersam, och detsamma vitsordades — om något sådant vore behöfligt — af vår ärade talman i hans tal till Konungen vid samma tillfälle, då han yttrade att "arbetets frukter betinga i många fall icke ett värde, som motsvarar arbetets möda". Och härtill kan man lägga, att känd sak är så god som vittnad. För min del har jag slutit mig till den sidans uppfattning, att en förbättring icke kan vara att vänta annat än genom en förändring af hela vårt nu rådande tullsystem, ett system, som ställer landet öppet för den utländska produktionen, under det att det håller tillbaka den inhemska. Denna uppfattning lyckades icke göra sig gällande vid förra årets riksdag, och detta

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

kanske till stor del beroende på den hållning regeringen intog till frågan. Men äfven de, som då motsatte sig införande af skyddstullar, erkände, att ställningen i landet var bekymmersam och kräfde förbättring. Regeringen har väl försökt åtskilligt för att åstadkomma en förbättring i den bekymmersamma ställningen, i det den för detta ändamål tillsatt icke mindre än tre komitéer. Men huru föreligger nu resultatet deraf? Helt och hållet kan det naturligtvis ännu icke bedömas, emedan de icke alla hafva afslutat sina arbeten. Vi veta dock, att den så kallade välfärdskomitéen icke kunnat föreslå något annat medel än att ytterligare upplåna penningar för inköpande af enskilda jernvägar. Den andra komitéen, som skulle se efter huruvida målet kunde vinnas på inteckningslagstiftningens väg, föreslog en ny lag, enligt hvilken vi skulle kunna få inteckna äfven våra inventarier och till och med växande gröda. Jag hemställer dock, om vi icke redan hafva lånat nog, och om en förbättring på den vägen kan stå att finna. Så hade vi den tredje komitéen, som skulle utreda den förra året af herr statsministern väckta frågan om differentialtullars införande och huruvida dermed någon förbättring i den allmänna ställningen kunde vara att vinna. Komiténs svar blef, att deraf ingenting vore att vänta, att systemet icke vore lämpligt för oss. Är det då så underligt att, när vi på alla dessa försök endast fått till svar, att de ej funnit någon utsigt till förbättring, vi ännu ifrigare framkomma med samma fordringar på ett förändradt tullsystem? Är det underligt att dylika åsigter göra sig gällande i landstingen, som ju dock måste anses representera den närmaste kändedomen om landet, och är det underligt, att de äfven söka sig ett uttryck i valen till Första Kammaren?

Det yttrades af den förste talaren, att man icke finge förblanda ställningen i landet med ställningen inom Riksdagen och allra minst ställningen i landet med den inom Första Kammaren. Detta påstående var lika litet berättigadt som hvad samme talare i öfrigt yttrade; ty såväl Första Kammaren som den Andra representera svenska folket, och båda äro lika berättigade.

Huru striden kommer att stå, huru den kommer att aflöpa, vet ingen af oss, men det vill jag dock önska, att vi dervid måtte slippa de personliga hänsyftningar, som den siste talaren tillät sig mot en hel klass aktningvärda medborgare, att de skulle sätta sina enskilda intressen framför det allmännas; och jag skulle vidare önska, att den förvissning, som af herr talmannen vid öppnandet af riksdagen uttalades inför tronen, eller att pröfningen af de viktiga frågorna skall blifva lugn och lidelsefri, och att endast den lifligaste öfvertygelse, om hvad med landets väl är mest förenligt, skall framkalla de beslut, som kunna utgå ur de stridande meningarnes kamp, att, säger jag, denna förvissning finge blifva verklighet.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag skall visst icke uppträda och yttra mig i den sak, hvarom nu är fråga. Jag har begärt ordet endast med anledning af herr Gustafssons yttrande, att han kände en synnerlig glädje öfver de ord, jag skulle hafva fält på ett

folkmöte i Rättvik. Det är med ledsnad jag måste betaga honom denna glädje. Men då jag hvarken sysselsatt mig med någon sådan uträkning, som han uppgaf, eller yttrat mig så, som han påstod, vare sig i Rättvik eller på något annat ställe, måste jag sanningen till ära, öppet förklara detta. Möjligen skall han häremot invända, att han sett detta uppgifvas i någon tidning. Jag vill icke yttra mig om hvad som stått i tidningarne, ty jag hinner icke läsa alla tidningar och än mindre rätta alla de origtiga uppgifter, som der förekomma. Jag kan således icke heller ikläda mig något ansvar för hvad tidningarne innehålla om mig och hvad jag yttrar.

Remiss af motion.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågasvarande motionen, tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, hänvisad till bevillningsutskottet.

Vidare hänvisades

- Herr *W. Gibsons* motion, n:o 105, till bevillningsutskottet;
 Herr *C. H. Lundströms* motion, n:o 106, till bevillningsutskottet;
 Herr friherre *A. E. Focks* motion, n:o 107, till statsutskottet;
 Herr *E. Hammarlunds* motion, n:o 108, till tillfälligt utskott;
 Herr *S. M. Olssons* i Sörnäs motion, n:o 109, till lagutskottet;
 Herr *O. Schenströms* motion, n:o 110, till lagutskottet;
 Herr *C. G. Anderssons* i Skeenda motion, n:o 111, till tillfälligt utskott;
 Herr *C. A. Bokströms* motion, n:o 112, till bevillningsutskottet;
 Herr *N. Peterssons* i Runtorp motion, n:o 113, till konstitutionsutskottet;
 Herr *A. Bengtssons* i Kärrmossen motion, n:o 114, till lagutskottet;
 Herr *G. Hæggröms* motion, n:o 115, till lagutskottet;
 Herr *E. W. Wretlinds* motioner, n:o 116 till bevillningsutskottet och n:o 117 till tillfälligt utskott;
 Herr *P. Zimdahls* motion, n:o 118, till tillfälligt utskott;
 Herr *Jak. Eriksons* i Stockholm motion, n:o 119, till lagutskottet;
 Herr *L. F. Odells* motion, n:o 120, till statsutskottet;
 Herr *P. Pehrssons* i Törneryd m. fl:s motion, n:o 121, till bankoutskottet;
 Herr *A. P. Danielsons* motion, n:o 122, till lagutskottet;
 Herr *W. Farups* motion, n:o 123, till bevillningsutskottet;
 Herr *Aug. Danielssons* m. fl:s motion, n:o 124, till tillfälligt utskott;
 Herr *F. Berglöfs* m. fl:s motion, n:o 125, till statsutskottet;
 Vid föredragning härnäst af herr *J. H. G. Fredholms* i Stockholm motion, n:o 126, om öfverflyttning af en del af de å akademiens för de fria konsterna stat uppförda anslag till det på nationalmusei stat uppförda reservationsanslaget m. m., erhöles ordet af motionären,

Herr Fredholm, som anförde: Jag anhåller att få återkalla senare

delen af min motion och vidhålla min begäran om remiss till statsutskottet endast för den förra delen af densamma.

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition blef motionärens förevarande anhållan af kammaren bifallen; hvarefter motionen i återstående delar remitterades till statsutskottet;

I öfrigt hänvisades:

Herr *E. Beckmans* motion, N:o 127, till lagutskottet;

Herr *A. Hedins* motioner, n:is 128, 129 och 130, till statsutskottet;

Herr *A. P. Linds* motion, n:o 131 till tillfälligt utskott;

Herr *A. M. Lundbergs* motioner, n:is 132 och 133, till bevillningsutskottet;

Herr *C. M. Nuss'* motion, n:o 134, till bankoutskottet;

Herr *P. Näsman*s motion, n:o 135, till bevillningsutskottet;

Herr *E. P. Jonssons* i Myre motioner, n:is 136 och 137, till bankoutskottet;

Herr *H. Anderssons* i Nöbbelöf motion, n:o 138, till statsutskottet;

Herr *J. F. Carlssons* motioner, n:is 139 och 140, till lagutskottet;

Herr *J. Sjöbergs* i Bodaryd motion, n:o 141, till statsutskottet;

Herr *Ol. Anderssons* i Lyckorna motion, n:o 142, till tillfälligt utskott;

Herr *J. W. Lindhs* motion, n:is 143 och 144, till bevillningsutskottet, samt 145 till tillfälligt utskott;

Herr *A. G. Anderssons* i Himmelsby motioner, n:is 146 och 147, till statsutskottet;

Herr *E. Öbergs* motioner, n:is 148 och 149, till lagutskottet;

Herr *N. Perssons* i Vadensjö motioner, n:o 150 till bevillningsutskottet och n:o 151 till lagutskottet;

Herrarna *A. Hanssons* och *S. M. Olssons* motion, n:o 152, till bankoutskottet;

I fråga om herr *A. V. Ljungmans* härefter föredragna motion, n:o 153, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till lagstiftning i afseende å koncession åt enskilde att anlägga telegraf- och telefoninrättningar, hemställde herr talmannen, att motionen måtte af kammaren förklaras vara af beskaffenhet att böra behandlas af tillfälligt utskott. Ordet begärdes härvid af motionären,

Herr Ljungman, som yttrade: Då den motion, som här föreligger, afser icke blott ändring i strafflagens 19 kapitel 13, 14 och 21 §§ samt i 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i kongl. förordningen den 14 April 1866, angående jords och lägenhets afstående för allmänt behof, utan äfven en ny lagstiftning, som enligt min åsigt är att betrakta såsom civillag lika väl som lagstiftningen om landsvägar, häradsvägar eller byvägar t. ex., så anhåller jag, att min förevarande motion måtte varda remitterad till lagutskottet och detta desto hellre som en del af motionen vid förra riksdagen, nemligen den del som afsåg ändring i strafflagen, var föremål för lagutskottets behandling.

Vidare anförde:

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Jag har endast begärt ordet för att anmärka, att en med denna alldeles likartad motion i fjor remitterades till tillfälligt utskott och då äfven behandlades af dylikt utskott. Sjelfva klämman i motionen lyder: "det Riksdagen måtte i skrivelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagens pröfning framlägga förslag till lagstiftning, rörande meddelandet af koncessioner åt enskilde att anlägga telegraf- och telefoninrättningar." Denna kläm är ordagrant lika med den, som förekom i den liknande motionen förlidet år, och då kammaren då remitterade denna motion till tillfälligt utskott, så skulle det enligt mitt förmenande se något underligt ut, om motionen nu remitterades till lagutskottet.

Jag yrkar därför, att motionen i öfverensstämmelse med kammarens beslut förlidet års riksdag, måtte remitteras till ett tillfälligt utskott.

Herr Lilienberg: Jag är förekommen af herr vice talmannen, och jag hade tänkt framställa samma yrkande som han nyss gjorde. Jag vill dock nämna, att det icke blott var vid senaste riksdagen en liknande motion remitterades till ett tillfälligt utskott, utan detta skedde äfven vid riksdagen näst dertill.

Herr Ljungman: Jag ber blott få anmärka, att vid afgörandet i kammaren förra riksdagen af min motion af liknande innehåll äfven påpekades att den icke fått en grundlagsenlig behandling, och jag inser, att denna anmärkning, som då kraftigt framhölls särskildt af herr Hedin, var fullkomligt berättigad. Vid motionens remitterande i fjor passade jag nemligen icke på och yrkade dess hänvisande till lagutskottet i enlighet med min å motionen tecknade önskan, men jag har nu gjort det och anser att alla skäl tala därför. Jag hade visserligen för att främja min åstundan kunnat inrycka de af mig nyss åberopade lagparagraferna i klämman, i stället för att de nu stå i motiveringen, men derigenom hade ju ingen verklig förändring af motionen egt rum, utan dess innehåll hade blifvit detsamma.

Jag kan sålunda icke inse annat än att, derest kammaren nu vill vidhålla samma uppfattning som förut inom kammaren gjort sig gällande, eller att en motion, äfven om den afser en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvars innehåll är af beskaffenhet att den afser utverkandet af ett lagförslag af så väl civillags som strafflags natur, skall behandlas af *lagutskottet*, kammaren nu måste remittera denna min motion till detta utskott. Under sådana förhållanden yrkar jag fortfarande motionens hänvisande till lagutskottet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf propositioner dels på yrkandet att ifrågavarande motion skulle af kammaren anses vara af natur att tillhöra tillfälligt utskotts behandling och dels att kammaren måtte förklara densamma tillhöra ständigt utskotts be-

handling; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att den af herr A. V. Ljungman afgifna motionen n:o 153 skall af kammaren anses vara af natur att tillhöra tillfälligt utskotts behandling, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren förklarad motionen tillhöra ständigt utskotts behandling.

Omröstningen visade 53 ja och 53 nej. Den förseglade sedeln, som i följd häraf öppnades, befans innehålla ett nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll. På hemställan af herr talmannen blef motionen härefter remitterad till lagutskottet.

Vidare hänvisades:

Herr *A. V. Ljungmans* motion, n:o 154, till statsutskottet;

Herr *A. G. Jönssons* i Mårarp motion, n:o 155, till statsutskottet;

Herr *G. V. Svenssons* i Rydaholm motion, n:o 156, till bevillningsutskottet;

Herr *P. Pehrssons* i Törneryd motioner, n:o 157 till lagutskottet och n:o 158 till statsutskottet;

Herr *G. F. Östbergs* motioner, n:o 159 till statsutskottet och n:o 160 till lagutskottet;

Herr *A. Swartlings* motion, n:o 161, till lagutskottet;

Herr *O. Ericksons* i Bjersby motion, n:o 162, till lagutskottet;

Herr *E. Hammarlund's* motioner, n:is 163 och 164, till bevillningsutskottet;

Herr *A. Nilssons* i Rinkaby motioner, n:o 165 till bankoutskottet, n:o 166 till statsutskottet och n:o 167 till lagutskottet;

Herr *J. Andersons* i Tenhult motioner, n:is 168, 169 och 170, till statsutskottet;

Herr *P. Larssons* i Fole m. fl. motion, n:o 171, till statsutskottet;

Herr *L. Norrbys* motion, n:o 172, till statsutskottet;

Herr *P. Sahlströms* motioner, n:is 173 och 174, till statsutskottet;

Herr *J. Anderssons* i Lysvik motion, n:o 175, till bevillningsutskottet;

Herr *Ol. Perssons* i Örkelljunga motion, n:o 176, till bevillningsutskottet;

Herr *E. Nyströms* motion, n:o 177, till lagutskottet;

Herr *A. Lilienbergs* motion, n:o 178, till lagutskottet samt
Herr *A. Hedins* motion, n:o 179, till statsutskottet.

§ 4.

Herr talmannen tillkännagaf, att han låtit uppgöra förslag till gruppering och fördelning af de motioner, som af kammaren blifvit hänvisade till behandling af tillfälligt utskott, hvilket förslag var af följande lydelse:

Förslag till fördelning af de inom Riksdagens Andra Kammare väckta motioner, hvilka blifvit hänvisade till behandling af tillfälligt utskott.

Till behandling af tillfälligt utskott (n:o 1) torde få öfverlemmas motioner af

Herr *G. W. Svensson* i Rydaholm, n:o 41, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förändradt sätt för utbetalning af pensioner från folkskolelärares pensionsinrättning m. m.;

Herr *C. J. Jakobson* m. fl., n:o 55, om ändringar i gällande medicinaltaxa;

Herr *J. Eliasson*, n:o 77, om ändrad lydelse af 11 § i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 Juli 1862;

Herr *E. Hammarlund*, n:o 108, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af föreskrifter rörande tiden för löners och arvodens utbetalande till lärarepersonalen vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor;

Herr *A. P. Lind*, n:o 131, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande inrättande af en pensionsanstalt för vid rikets småskolor och mindre folkskolor anstälde lärare och lärarinnor;

Herr *O. Andersson* i Lyckorna, n:o 142, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående helgonskyldens utgörande i Lunds stift och i Halland;

Till ett annat tillfälligt utskott (n:o 2) torde få öfverlemmas motioner af

Herr *J. Andersson* i Lysvik, n:o 3, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af gällande resereglemente;

Herr *R. Gustafsson*, n:o 31, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utarbetande af förslag till lag om skiljedomstolar mellan arbetare och arbetsgifvare;

Herr *P. Näsman*, n:o 33, om tillägg till 15 § i kongl. förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885;

Herr *J. Sällström*, n:o 97, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående

tillägg till kongl. kungörelsen, huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras den 14 september 1875;

Herr *E. W. Wretling*, n:o 117, om ändringar i kongl. förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m. den 24 oktober 1885;

Herr *P. Zimdahl*, n:o 118, om ändring i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864;

Herr *J. W. Lindh*, n:o 145, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Till ett tredje tillfälligt utskott (n:o 3) torde få öfverlemnas motioner af

Herr *J. Andersson* i Lysvik, n:o 4, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående skyldighet för pensionsinrättningar att tillhandahålla blanketter till för pensionstagare erforderliga attester;

Herr *P. Ersson* i Vestlandaholm, n:o 14, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfningar;

Herr *J. Anderson* i Tenhult, n:o 17, om ändring i kongl. förordningen angående arfvode för auktion å utmätt fastighet på landet den 30 november 1855;

Herr *J. Ericsson* i Ahlberga, n:o 46, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran af upphäfvande af kongl. kungörelsen om tiden för afslutande af auktioner på landet den 13 mars 1863;

Herr *C. J. Petersson* i Eksebo, n:o 71, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande rätt för delegare i socken- eller distriktsmagasin att besluta om användande af en del af deras fonder;

Herr *C. G. Andersson* i Skeenda, n:o 111, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande sättet för uthyrande af åtskilliga lägenheter vid statens jernvägar;

Herr *Aug. Danielsson* m. fl., n:o 124, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om anläggning af nybyggen eller torp å kronoparker inom Vesterbottens och Norrbottens län.

Detta förslag, som nu upplästes, blef af kammaren godkändt; och hade kammaren alltså beslutat att tillsätta tre tillfälliga utskott.

I afseende å dessa utskotts sammansättning fattades enahanda beslut som vid de närmast föregående riksdagarne, eller att i hvarje utskott skulle ingå nio ledamöter, men att några suppleanter för dessa ledamöter icke skulle utses.

Slutligen beslöt kammaren jemväl på framställning af herr talmannen, att val af ledamöter i de sålunda beslutade tillfälliga utskotten skulle anställas vid början af kammarens sammanträde onsdagen den 2 instundande februari.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr	<i>Nils Jönsson</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 2 inst. februari.
	” <i>C. F. Toll</i>	” 6 ” ” ” 3 ” ”
och	” <i>W. Gibson</i>	” 14 ” ” ” 2 ” ”

§ 6.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.